

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Bonacinæ Vtrivsque Signatvræ Referendarii
Compendium Omnium Operum de Theologia Morali,
omnibusque conscientiæ nodis**

Bonacina, Martino

Coloniæ Agrippinæ

Legum materia & subjectum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41152

tori porrigere, & interim legem non servare; præsumiturque legislator regulariter legem revocare, si taceat & supplicationi non respondeat. Et ut lex usu non recepta non obliget, sufficit tacitus Principis consensus: lex tamen non censetur sublata ex eo quod legis casus per multos annos non accidit; *Ibid. num. 41. & seq.*

27. Ad substantiam & rationem legis non requiritur scriptura tamquam conditio necessaria; quando tamen hoc alibi usu receptum est, scriptura est de substantia legis. *Ibid. n. 49 & 50.*

De materia & subjecto legum.

28. Materia legis est illa, circa quam versatur lex, seu quæ præcipitur, vel prohibetur à lege; ut sunt actiones humanæ, actus quarumcumque virtutum; (non omnes simpliciter & collectivè) actiones ex se indifferentes; & actus interni qui à qua ratione, videlicet quatenus spectant ad complementum actus externi, possunt esse materia legum humanarum; ut patet in Ecclesia, quæ præcipiendo recitationem divini officii, simul etiam præcipit attentionem, quæ est actus internus; & dum præcipit confessionem annuam, simul etiam præcipit confessionem peccatorum mortalium inter-norum. Superior quoque potest aliquando in voto purè interno dispensare, modo illi manifestetur; imò multi volunt posse, etiam si non manifestetur. Similiter potest interna voluntas efficax furandi prohiberi sub censuris, licet huiusmodi voluntas sit conjuncta cum actu externo *Ibid. punct. 5. num. 1. & seq. Item num. 9. & seq.*

29. Petes, quinam legum obligatione afficiantur, seu quod sit subjectum legum? Resp. subjectum legis esse hominem subditum, capace[m] rationis juxta tenorem legis. Unde collige infideles Catechumenos non affici legibus Ecclesiasticis neque pueros rationis usu carentes, nisi ad rationis usum pervenerint; quod si dubitetur in illis de sufficienti usu rationis, non possunt vesci lacticiis & carnibus in die jejunii. *Ibid. punct. 6. n. 1. & seq. Item n. 8 & 9.*

30. Amentes, dormientes, invincibiliter ignorantes & absentes tempore promulgationis, tenentur legibus, licet excusentur, qui tempore amentis carnes amentibus porrigunt; vel qui porrigunt etiam infidelibus in die jejunii,

III. cum ii non teneantur legibus Ecclesiasticis, *Ibid. num. 9. & seq.*

31. Augusta seu Regina ex natura rei, nisi eximatur, obligatur legibus; Princeps quoque supremus ex vi divinæ legis vel naturalis, tenetur lege declaratoria, vel confirmatoria iuris divini vel naturalis, non tenetur tamen præciso scandalo superiorum prædecessorum leges servare *Ibid. n. 10. & seq.*

32. Generales transgredientes proprias vel aliorum Generalium leges, puniri possunt pœna debita iudicis arbitraria, cum ad eas indirectè teneantur. *Ib. n. 13.*

33. Legislator non obligatur propriè ex vi coactiva ad servandam propriam legem; neque subiacet pœnis contra transgressores latis, si legem ipse non servet: propterea Episcopus ludens aleis contra constitutionem à se latam, non subiacet excommunicationi; secus dicendum de ludente cum illo, nisi Episcopus suspendat vim sui edicti: adverte tamen Episcopum ludentem cum eo, qui contraxit excommunicationem à se latam, incurri excommunicationem à iure communitatam, quia participat in crimine criminoso. *Ibid. num. 14. & seq.*

34. Princeps ex vi directiva tenetur ad servandas proprias leges, quando habent materiam universalem, & ipsi Principi accommodatam; potest tamen secum iusta ex causa dispensare Princeps, qui sua auctoritate fert legem; secus si simul cum populo legem condat. *Ibid. num. 19. & seq.*

35. Princeps non observans proprias leges, peccat contra virtutem, contra quam peccant reliqui. Non tenetur tamen Imperator, aut alius Princeps servare statuta, seu leges municipales oppidorum, seu provinciarum sibi subditarum; quia hæ non sunt latæ à Superiore *Ibid. n. 24. & 25.*

36. Successores eorum qui potestatem condendi legem contulerunt Principi, ligantur legibus ab ipso Principe latis, cum ii sint subditi. *Ibid. n. 27.*

37. Obrinens à Papa facultatem excommunicandi surripientes, si ipse surripiat, non excommunicatur. *Ibid. num. 28.*

38. Clerici alique Ecclesiastici tenentur legibus civilibus ex vi directiva, quando leges illæ non repugnant libertati Ecclesiæ. Non possunt ex vi directiva expendere pecuniam ultra taxam, peccantque contra iustitiam si id faciant. Exempti quoque absque iusta causa ab obligatione servandi taxam mortaliter peccant, valorem à Principe præscriptum excedendo. *Ibid. num. 29. & seq.*

39. Cardinales, præciso privilegio, tenentur servare leges generales juris communis à Papa latis. Similiter peregrini ligantur legibus generalibus à Papa latis, & acceptatis ubi peregrini reperiuntur: at non ligantur legibus particularibus locorum, quæ non servantur in loco sed domicilio, quando non ibi manere majore anni parte. Item religiosus qui à proprio monasterio discedit, non tenetur præciso scandalo, peculiaribus observantis monasterii, in quo tamquam peregrinus reperitur. *Ib. n. 34. & seq.*

40. Non potest regulariter ferri alicubi lex obligans solos peregrinos. Ut extraneus alicubi contrahat domicilium, debet illic accedere animo ibi semper manendi; propterea scholares aliquò pergentes, ut ibi per aliquod tempus studeant, non dicuntur illic contrahere domicilium. *Ibid. n. 38. 39. & 41.*

41. Ad contrahendam obligationem legum loci in quo quis reperitur, sufficit actualis habitatio inchoata animo ibi perpetuò manendi. Item habitans alicubi intentione ibi manendi majore anni parte, fit parochianus illius loci, quoad sacramenta, excepto ordine & prima tonsura. Præterea divergens ad aliquem locum prædicto animo, ligatur legibus illius loci, debentque scholares sepeliri, & sacramenta recipere in loco ubi studiorum causa morantur. *Ibid. nu. 43. & seq.*

42. Advena tenetur leges particulares locorum servare, quando adest scandalum, teneturque celebrare contractus, juxta conditiones locorum ubi reperitur, excepto contractu dotis. Tenetur adhuc advena servare leges loci in quo reperitur, quando legis violatio vergeret in damnum loci, in quo reperitur, vel quando easdem in proprio territorio servare tenetur. *Ibid. n. 50. & seq.*

43. Vagi qui nullibi certum habent domicilium, tenentur legibus loci in quo reperiuntur: propterea civis Mediolanensis tenebitur jejunare, & à carnibus abstinere, si se Bergomum transferat illis quatuor diebus ante primam Dominicam Quadragesimæ, quia privilegium Mediolanensium non est personale, sed locale. *Ibid. num. 54 & 55.*

44. Qui in proprio territorio tenetur diebus Sabbati abstinere à lacticiis, tenetur ab illis abstinere, si illis diebus se alio conferat, ubi aliter usu receptum est. Qui verò præceptum adimplevit in proprio domicilio, non tenetur postea illud adimplere si se transferat, etiam animo ibi permanendi, illuc, ubi tale præceptum adhuc cogit. Et qui domi suæ jam sacrum au-

di-

divit. non tenetur illud iterum audire, si ad locum divertat, ubi festum celebratur: commorantes quæ brevi tempore in alieno territorio, non tenentur servare leges proprii territorii, sed non serventur in loco, ubi commorantur. *Ibid. num. 56. & seq.*

45. Existens extra proprium territorium, non tenetur servare leges juris communis, quæ non servantur in loco ad quem se transtulit. Hinc sequitur peregrinum non teneri servare festa proprii domicilii quæ non servantur ubi reperitur. Item Sacerdos Latinus transiens per Græciam, potest conficere tam in azymis, quàm in fermentato, modo non celebret in Ecclesia Latinorum. Rhæti quoque accedentes Mediolanum, quo tempore domi suæ nondum est completum jejunium Quadragesimale ratione Calendarii diverſi, possunt ibi vesci carnibus, contra nonnullos. Similiter degentes in monasteriis Mediolani exemptis non tenentur servare jejunia quæ ritu Ambrosiano servantur. Adde existentem in alieno territorio non teneri legibus sui territorii, quando ipse & simul res circa quam operatur, & operatio ipsa sunt extra territorium. Unde infer beneficiarium qui in aliena diocesi existit, & non residet, incurrere censuras ab Episcopo proprio latus contra non residentes. Item existentem extra proprium territorium, si jactu sagittæ occidat hominem existentem in proprio territorio affici excommunicatione, si lata esset excommunicatio in proprio territorio contra homicidas. *Ibid. num. 61. & seqq.*

Effectus legis.

46. Lex humana tam civilis quàm Ecclesiastica, obligare potest in conscientia, ita ut ipsius transgressio ad gravem culpam imputetur in materia gravi, non omnes tamen leges humanae obligant in conscientia, præsertim sub mortali, quia leges vetantes venationem aut piscationem sine præjudicio proximi, & præcisus aliis circumstantiis, non videntur sub mortali obligare. *Ibid. punct. 7 § 1. num. 1. & 2.*

47. Non solum lex præceptiva, verùm etiam pœnalis, quæ videlicet aliquid præcipitur adjecta transgressoribus pœna, obligat sub mortali, aut veniali, juxta materiam gravitatem, aut levitatem, aut scandalum, nisi aliunde constet legislatorum nolle ad culpam obligare. *Ibid. §. 2. num. 3.*

48. Leges institutæ animo non obligandi, neque ad culpam